

**PEDAGOGIK FAOLIYATNING PSIXOLOGIK ASOSLARI.  
PEDAGOGIK QOBILIYATLAR.**

Osiyo xalqaro universiteti assistenti

**Ikromova Sitora Akbarovna**

Osiyo xalqaro universiteti talabasi

**Islamova Saida Ilxomovna**

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada pedagogik faoliyatning psixologik asoslari va pedagogik qobiliyatlar haqidagi asosiy va dolzarb muammolari haqida fikr-mulohazalar yuritiladi.

**Kalit so'zlar:** pedagogik qobiliyatlar, kognitiv qobiliyat, tanqidiy fikrlash, og'zaki muloqot, tashkilotchilik qobiliyati.

Samarali o'qitish va o'qitishning asosini tashkil etuvchi psixologik omillarni tushunish ta'sirli pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqish uchun juda muhimdir. Ushbu psixologik asoslar ta'lim kontekstidagi kognitiv jarayonlarni, motivatsion dinamikani va ijtimoiy dinamikani o'z ichiga oladi.

Samarali o'qitish o'quvchilarning axborotni qanday o'rganishi va qayta ishlashini chuqur tushunishni talab qiladi. Kognitiv rivojlanish, o'rganish uslublari va motivatsion omillarni o'rganish orqali o'qituvchilar individual o'quvchilarning ehtiyojlarini yaxshiroq qondirish uchun o'z yondashuvlarini moslashtirishlari mumkin.

Pedagogik qobiliyatlar tushunchasi quyidagicha tavsiflanadi:

Ko'p qirrali vakolatlar- pedagogik qobiliyatlar turli xil kompetensiyalarni o'z ichiga oladi, ular samarali o'qitish, o'rganish va o'quvchilarning faolligini ta'minlaydi.

Tug'ma va orttirilgan- pedagogik qobiliyatlarning bir qismi tug'ma iste'dodlar bo'lsa, boshqalari esa mashg'ulot, tajriba va uzluksiz o'rganish orqali rivojlanishi mumkin.

Muvaffaqiyat uchun zarur- pedagogik qobiliyatlarni o'zlashtirish o'qituvchilar uchun inklyuziv, qiziqarli va o'zgaruvchan ta'lim muhitini yaratish uchun juda muhimdir.

Pedagogik qobiliyatlarning tuzilishi quyidagicha:

## FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Kognitiv qobiliyatlar- pedagogik qobiliyatlar kuchli kognitiv qobiliyatlarni, jumladan, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va bilimlarni samarali berish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Pedagogik faoliyatda kognitiv qobiliyatlarning tarkibiy tuzilishi:

Tanqidiy fikrlash- tajribali o'qituvchilar murakkab ta'lim vaziyatlarini tahlil qilish, muqobil yechimlarni baholash va talabalarning o'rganishini optimallashtirish uchun asosli qarorlar qabul qilish qobiliyatiga ega.

Ijodkorlik va innovatsiya- qiziqarli dars rejalarini ishlab chiqish va yangi texnologiyalarni integratsiyalash kabi innovatsion pedagogik yondashuvlar kognitiv qobiliyatli o'qituvchilarning o'ziga xos xususiyati bo'lib, ular o'quvchilarni izlanish va kashf etishga ilhomlantiradi.

Muammoni hal qilish- malakali o'qituvchilar talabalarning o'quv muammolarini aniqlash va hal qilish qobiliyatini namoyish etadilar, har bir shaxsga o'zlarining to'liq potentsiallarini ro'yobga chiqarishga yordam berish uchun moslashtirilgan strategiyalarni ishlab chiqadilar.

Kommunikativ qobiliyatlar- samarali pedagogik amaliyot faol tinglash, ifodaning ravshanligi, o'quvchilarni qiziqtirish kabi mukammal muloqot qobiliyatlarini talab qiladi.

Pedagogik faoliyatda kommunikativ qobiliyatlarning asosi quyidagicha tavsiflanadi:

- Og'zaki muloqot- Samarali o'qituvchilar kuchli og'zaki muloqot qobiliyatiga ega bo'lib, ularga murakkab tushunchalarni aniq tushuntirishga, talabalarni jalb qilishga va mazmunli muhokamalarni rivojlantirishga imkon beradi.

- Og'zaki bo'lmagan muloqot- malakali o'qituvchilar o'z ta'limini kuchaytirish, yanada dinamik va qiziqarli o'quv muhitini yaratish uchun tana tili, yuz ifodalari va imo-ishoralardan foydalanishga mohir.

- Tinglash qobiliyatlari- ehtiyotkorlik bilan tinglash o'qituvchilar uchun talaba ehtiyojlarini tushunish, hamdardlik bilan javob berish va o'qitishni individual ta'lim uslublariga moslashtirish uchun juda muhimdir.

- Empatiya va o'zaro munosabat- hamdardlikni rivojlantirish va talabalar bilan ijobiy munosabatlar o'rnatish qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv ta'lim muhitini yaratish uchun juda muhimdir.

Tashkiliy qobiliyatlar- muvaffaqiyatli pedagoglar vaqtni boshqarish, darsni rejalashtirish va sinf muhitini boshqarish qobiliyatini o'z ichiga olgan kuchli tashkilotchilik qobiliyatlarini namoyish etadilar.

## FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

- Sinfni samarali tashkil etish va boshqarish ko'nikmalari o'qituvchilar uchun juda muhimdir. Bu tuzilgan, samarali o'quv muhitini yaratish, aniq taxminlarni belgilash va samarali tartib va tartiblarni amalga oshirish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

- O'qituvchilar vaqtni birinchi o'ringa qo'yish va vaqtni samarali taqsimlay olishlari kerak.

- O'qituvchilar ko'pincha hamkasblar, ma'murlar va yordamchi xodimlar bilan ta'lim dasturlarining uzluksiz ishlashini ta'minlash uchun muvofiqlashtirishlari kerak. Vazifalar va mas'uliyatlarni topshirish qobiliyati samaradorlikni oshirish uchun muhimdir.

- Muvaffaqiyatli pedagogik faoliyat aniq o'quv maqsadlarini belgilash, batafsil dars rejalarini tuzish va kompleks ta'lim dasturlarini amalga oshirishni o'z ichiga oladi. Kuchli tashkiliy ko'nikmalar o'qituvchilarga rejalashtirish va samarali bajarish imkonini beradi.

Pedagogik qobiliyatning asosiy sifatlari:

1. O'z kasbiga muhabbat, o'quvchilarni seva olishi.
2. Mutaxassislik fanini mukammal bilishi, unga qiziqishi.
3. Pedagogik taktga (odob va go'zallikka) ega bo'lish.
4. Bolalar jamoasiga singib keta olish.
5. O'z mehnatiga ijodiy yondashish.
6. Javobgarlikni his etish.
7. Tarbiyaviy bilimlarni egallaganligi.

Pedagogik qobiliyatlarni rivojlantirish va takomillashtirish uchun quyidagi jihatlarga e'tiborni qaratish lozim:

1. O'ziga -o'zi baho berish- o'qituvchi sifatida o'zingizning kuchli tomonlaringizni va rivojlanish sohalaringizni muntazam ravishda baholash. Trening, murabbiylik va aks ettirish amaliyoti orqali rivojlantirish uchun maxsus ko'nikmalarni aniqlash.

2. Hamkorlik va fikr-mulohaza- konstruktiv fikr-mulohaza va ta'lim berish bo'yicha yangi istiqbollarni olish uchun hamkasblar, ma'murlar va talabalar bilan muloqot qilish. Qobiliyatlarni yaxshilash uchun ushbu ma'lumotni kiritish.

3. Bir umrlik ta'lim- pedagogik salohiyatni yaxshilash va o'zgaruvchan talaba ehtiyojlarini qondirish uchun doimiy ravishda yangi o'qitish usullari, ta'lim tadqiqotlari va texnologiyalarini izlash.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, pedagogik faoliyatning psixologik asoslari o'qitish va ta'limning samarali bo'lishi uchun zarurdir. Kuchli pedagogik qobiliyatlarni, jumladan kognitiv, kommunikativ, tashkilotchilik va hissiy-irodaviy qobiliyatlarni rivojlantirish sinfda muvaffaqiyatga erishish uchun juda muhimdir. Asosiy xulosalar pedagogik qobiliyatlarning tuzilishi va tarkibiy qismlarini tushunishning muhimligi, o'qitishda ijodkorlik va innovatsiyaning o'rni, pedagogik mahoratini doimiy ravishda rivojlantirish va takomillashtirish zaruratidan iborat. Pedagoglar ushbu tamoyillarni o'zlashtirib, ularning samaradorligini oshirishi, o'quvchilarni chuqurroq o'rganishini ta'minlashi va ta'lim tizimining umumiy sifatiga hissa qo'shishi mumkin.

### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ikromova, S. A. (2024). BASICS OF PSYCHOLOGICAL SERVICES. *PEDAGOG*, 7(5), 670-676.
2. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL MANAGEMENT IN EDUCATION. *PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI*, 2(4), 40-46.
3. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK XIZMAT ASOSLARI. *PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI*, 2(4), 54-60.
4. Akbarovna, I. S. (2024). STAGES OF PSYCHOLOGICAL CONSULTATION. *PEDAGOG*, 7(4), 328-334.
5. Икромова, С. А. (2023). ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИММУНИТЕТА К ДЕСТРУКТИВНЫМ ИДЕЯМ У ПОДРОСТКОВ. *European research*, (3 (81)), 47-49.
6. Ikromova, S. (2024). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA SHAKLLARI VA MAZMUNI. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 918-924.
7. Ikromova, S. (2024). FORMS AND CONTENT OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 933-939.
8. Akbarovna, I. S. (2024). MASTERING THE BASICS OF PEDAGOGICAL SKILLS. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 882-887.
9. Akbarovna, I. S. (2024). PEDAGOGIK MAHORAT ASOSLARINI O'ZLASHTIRISH. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 888-893.

## FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

10. Akbarovna, I. S. (2024). THE IMPORTANCE OF FORMING MATHEMATICAL CONCEPTS. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 912-917.

11. Akbarovna, I. S. (2024). МАТЕМАТИК TUSHUNCHALARNI SHAKLLANISHINING AHAMIYATI. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 900-905.

12. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КОНСУЛЬТАЦИИ. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 875-881.

13. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK MASLAHAT BOSQICHLARI. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 860-866.

14. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH SINFLARDA SINFDAN TASHQARI MASHG 'ULOTLAR. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 4, pp. 27-32).

15. Akbarovna, I. S. (2024, April). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TA'LIM MASALASI. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 4, pp. 21-26).

16. Ikromova, S. (2023). INTERPRETATION OF THE PSYCHOLOGICAL SAFETY FACTOR IN RELATION TO DESTRUCTIVE INFORMATION IN ADOLESCENTS. *Modern Science and Research*, 2(9), 390-394.

17. Ikromova, S. (2023). CONCEPT OF IDEOLOGY AND FORMATION OF IDEOLOGICAL IMMUNITY IN YOUTH STUDENTS. *Modern Science and Research*, 2(6), 1223-1226.

18. Ikromova, S. (2023). FORMATION OF IDEOLOGICAL IMMUNITY TO DESTRUCTIVE INFORMATION IN TEENAGERS. *Modern Science and Research*, 2(5), 1009-1014.

19. Ikromova, S. A. (2022). MILLIY VA DINIY QADRIYATLARNING INSON TARBIYASIDAGI O'RNI. *Экономика и социум*, (12-2 (103)), 675-678.

20. Ikromova, S. A. (2023). SHAXS OG 'ISHGAN XULQINING KO 'RINISHLARI VA DESTRUKTIV AXBOROTLARNING KO 'RINISHLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(10), 528-532.